

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva
ulica 5. — Telefon št. 3122, 3123,
3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelk: Ljubljana, Selen-
burgova ul. 3. — Tel. 3492, 2492.
Podružnica Maribor: Gosposka ulica
št. 11. — Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica št.
2. — Telefon št. 190.
Računi pri post. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga čisto 78.180,
Wien št. 105.241.

JUTRO

Naročnina znaša mesečno Din 25.—
Za inozemstvo Din 40.—.

Uredništvo:

Ljubljana, Knafljeva ulica 5. Telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126. Maribor
Gosposka ulica 11. Telefon št. 2440.
Celje, Strossmayerjeva ulica št. 1.
Telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po
tarifu.

Hitlerjevska revolucija v Avstriji

UPORNIKI ZASEDLI VLADNO PALAČO IN UBILI DOLLFUSSA

Ministru Schuschniggu poverjena sestava nove vlade

Dunaj, 25. julija. r. V Avstriji je danes izbruhnila nova revolucija, ki jo obsega in razvoja na trenutno še ni mogoče prepoznati, ker so na eni strani vesti, ki jih je bilo mogoče doslej dobiti, zelo nasprotujoče, na drugi strani pa je z inozemstvom prekinjen ves telefonski in brzojavni promet, tako da nikdo točno ne ve, kaj se prav za prav v Avstriji dogaja. Sigurno je le to, da je v teku nova akcija hitlerjevcev, socialnih demokratov in komunistov, da strmoglavijo Dollfussovo diktaturo.

Demonstracije zaradi Gerlove usmrtitve

Poznavalci razmer so že v trenutku, ko se je pokazalo, da tudi vsi najnovejši radikalni ukrepi Dollfussovega režima niso mogli zatreti teroristične akcije hitlerjevcev, napovedali, da v Avstriji

še ne bo miru in da je treba pričakovati še hujših dogodkov. Hitlerjevci so že od vsega početka zagrozili, da bodo za vsako smrtno obsodbo poglivali v zrak kako javno poslopje in se masčevali nad predstavniki režima. Zadnje dni so res tudi podvojili svojo teroristično akcijo. Tako po mestih kakor na podeželju je bilo opaziti gibanje, ki ni dalo naslutiti nič dobrega. Oblasti so mrzlično zasledovale vse te pokrete, izvršile na tisoče aretacij in že včeraj se je po Dunaju javno govorilo, da se pripravlja nova revolucija. Avstrijske oblasti so včeraj aretirale v zvezi s tem okrog 400 komunistov in socialistov. Ko pa je naglo sodišče na Dunaju snoči obsodilo terorista Gerla na smrt in je bila justifikacija takoj izvršena, je prišlo na Dunaju na mnogih krajih do bučnih demonstracij, ki jih je policija s silo zatrla.

Bitka za radio-postajo

V heimwehrovske uniforme oblečeni hitlerjevci zasledili radio-postajo in lansirali vesti o odstopu vlade. Po enournem boju so bili zopet pregnani.

Davj na Dunaju ni nič kazalo, da bi se pripravljalo kak poseben dogodek. Življenje v mestu je bilo povsem normalno. Po ulicah je bilo opaziti le nekaj več heimwehrovskih uniform, kakor navadno, kar pa ni vzbujalo nikake posebne pozornosti, ker je vse mislilo, da imajo heimwehrovci kak zborovanje. Kot bomba z jasnega neba pa je učinkovala popoldne okrog 11. vest dunajskega radija, da je Dollfussova vlada odstopila in da bo novo sestavljeni rimski poslanik in bivši štajerski deželni glavar dr. Rintelen, ki je znan zagovornik sporazuma s hitlerjevci. Vest je bila oddana po dokaj čudni okoliščini. Okoli 13. je dunajska radijska postaja Rawag dajala svoj običajni popoldanski program. Sredi programa je bila nenkrat objavljena vest o ostavki Dollfussove vlade. Slišalo pa se je, da se napovedovalec nekaj upira in splošno se je opazilo, da je vest o ostavki vlade oddal docela tuj človek. Takoj po objavi te vesti je dunajski radio umolknil in se ni več javil.

Vest o ostavki vlade se je z bliskovitostjo naglo razširila po vsem mestu in izzvala na eni strani nepopisno senzacijo, na drugi strani pa zaprepasčenje.

Revolucionarji na seji vlade

Dollfuss, Fey in Karwinsky ujetniki upornikov

Kakor pa vse kaže, se uporniki niso omejili samo na zasedbo radio-postaje. Istočasno s lansiranjem vesti o ostavki vlade je oddelk kakih 100 do 150 revolucionarjev, oblečenih v heimwehrovske uniforme vdrli tudi v prostore zveznega kancelarja dr. Dollfussa, kjer se je baš takrat vršil posvet med kancelarjem dr. Dollfussom, ministrom za javno varnost majorjem Feyem in državnim podtajnikom notranjega ministrstva Karwinskyim. Hitlerjevci so vse tri aretirali in zaprli v posebno sobo, kjer so jih strogo zastražili. Kmalu nato se je pred palačo pojavila vojska in policija. V mestu je zavladalo silno razburjenje. V predmestjih so se začeli zbirati socia-

listi, komunisti in hitlerjevci, ki so prirejali bučne demonstracije proti režimu.

Starhembegov povratek na Dunaj

Položaj je docela nejasen. Popoldne je prispel z letalom iz Benetk podkancelar knez Starhemberg, ki pa se je z letališča odpeljal neznan kam. Popoldne ob 5. je govoril v dunajskem radiu minister pravde baron Waldenegg, ki pa je deloma potrdil razširjene vesti, da je Dollfussova vlada v ostavki. Ob 5. popoldne je bil ustanovljen ves telefonski promet z inozemstvom in od takrat naprej ni bilo več mogoče dobiti avtenčnih vesti o položaju v Avstriji.

Obleganje vladne palače

Vojaštvo s tanki in strojnimi pred kancelarjevo palačo — Pogajanja z uporniki brez uspeha

Z Dunaja poroča Reuter, da ni mogoče dobiti nobene zveze z uradom državnega kancelarja, ki ga oblegajo poleg oddelkov vojske velike množice ljudstva. Vojska in policija sta docela pasivni in nič ne kaže, da bi Dollfuss, Fey in Karwinsky kmalu opostili. Zatrjuje se tudi, da je del avstrijske vojske prešel k revolucionarjem in zasedel kancelarjevo palačo. Opazilo se je, da se je minister Fey okrog 5. popoldne pojavil na balkonu kancelarske palače, zastražen od dveh vojakov redne vojske. Minister Fey je z balkona trikrat zamahnil z belim robcem, nakar so ga takoj zopet potegnili nazaj.

Ob 5. popoldne je prispel na Dunaj rimski poslanik dr. Rintelen, ki se je takoj odpeljal v vojno ministrstvo. Tam so se zbrali vsi člani vlade, ki niso zaprti in se mude na Dunaju, med njimi tudi prosvetni minister Schuschnigg. V vojno ministrstvo je prišla okrog 6. zvečer velika deputacija meščanstva kot zastopnica naroda. Tu so se pričela

pogajanja med člani Dollfussove vlade, predstavniki vojske in deputacijo naroda glede sestave nove vlade. Trenutno še ni znano, kakšen bo izid pogajanj. Zatrjuje se, da je kancelar Dollfuss sporočil, da se ne upira sestavi nove vlade, ako bo bolj odgovarjala željam prebivalstva.

London, 25. julija. r. Reuter poroča ob 18.: Narodni socialisti so se vedno v palači zveznega kancelarja, kjer imajo zaprtega dr. Dollfussa, majorja Feyja in glavnega podtajnika Karwinskoga. Kancelarsko palačo oblegajo čete vojske s tanki in strojnimi. Predsednik dunajske policije se je nad eno uro pogajal z uporniki in zahteval, naj izpuste ujetnike in izpraznijo zasedeno poslopje. Ker se to ni zgodilo, je začelo vojaštvo napad na palačo. Vse okoliške palače so zasedli oddelki Heimwehra. Vsi dohodni v notranje mesto so zaprti, ker se boje, da bi hitlerjevci in markisti iz predmestij navtrili v notranje mesto, kar bi položaj še poslabšalo. V teku popoldneva so uporniki poskušali zasedeti tudi nekatere druge javne urade, kar pa jim ni uspelo, ker je vsa javna poslopja zasedla

vojska in policija, ojačena z oddelki Heimwehra.

London, 25. julija. AA. Reuter doznava, da so vse telefonske zveze med Avstrijo in inozemstvom prekinjene. Po nekem poročilu iz Pariza so Dollfussa ubili.

Nacionalni socialisti so sporočili obleganje četam, da bodo pri prvi krogli, ki jo sprožijo proti njim, ubili kancelarja. Majorja Feyja so videli na oknu kancelarske palače, kako je mahal z belim robcem in prosil vojaštvo in policijo, naj ne strelja. Potem so videli, da so ga potegnili od okna.

V dunajskih predmestjih in v raznih krajih na deželi se zbirajo velike množice in demonstrirajo zoper vlado.

Fey o revoluciji

Kako so se razvijali dogodki — Schuschnigg sestavlja novo vlado

Dunaj, 25. julija. Ob 21.45 je govoril v dunajskem radiu minister za javno varnost major Fey o dogodkih današnjega dne. Iz njegovega govora ni razvidno, kakšen je trenutni položaj v Avstriji, da pa se posneti, da so nastale v vladi velike izpremembe. V svojem govoru je minister Fey med drugim dejal:

»Za danes dopoldne je bila sklicana seja ministrskega sveta. Ob 11.45 sem dobil od članov Heimwehra sporočilo, da se v Siebensterngasse zbirajo skupine ljudi v uniformah policije in vojske, ki najbrž pripravljajo neko akcijo. Zato sem prošil kancelarja Dollfussa naj prekine sejo ministrskega sveta, kar je tudi storil.

Kancelar Dollfuss je takoj poklical k sebi državnega podtajnika za vojsko, državnega podtajnika za javno varnost in mene na posvetovalje. Državni podtajnik za vojsko je dobil nalog, naj se takoj poda v svojo ministrstvo ter izda potrebne ukrepe. Prav tako je državni podtajnik za javno varnost Karwinsky telefonično naročil policijski direktorji, naj izda potrebne ukrepe in ugotovi, kaj je resnica na teh vesteh. Istočasno sem pozval k sebi oficirja Schutzkorpa in mu naročil, naj takoj alarmira oddelke Heimwehra.

Ko je našo posvetovalje v pisarni dr. Dollfussa še trajalo, so se pripeljali na dvorišče palače tovrni avtomobil, zasedeni od uniformiranih ljudi vojske in policije. Predno smo mogli ugotoviti, za kaj gre, so došli navidezni vojniki in policaji, v resnici pa hitlerjevci, zasedli vse poslopje in aretirali vsakogar, kogar so našli. Kancelar dr. Dollfuss in podtajnik Karwinsky sta planila iz sobe na hodnik. Karwinskoga so kmalu nato pripeljali nazaj v

V hirtenberški municijski tovarni na Nižnjem Avstrijskem so zadnje dni najeli več ko 100 novih delavcev, ki delajo noč in dan.

Dollfuss ubit

London, 25. julija. r. Reuter poroča, da so na Dunaju razširjene še nepotrjene vesti, da je kancelar dr. Dollfuss ubit.

Praga, 25. julija. h. Okoli popoldneva zveznega kancelarja so se v teku popoldneva vršili ljuti boji. Pri prvem napadu je bil zelo težko ranjen zvezni kancelar dr. Dollfuss, ki je okoli osmih zvečer umrl.

Mi smo storili vse, da bi preprečili najhujše. Uporniki so v poznih urah zaprosili za posredovanje nemškega poslanika na Dunaju, ki je res prišel na Ballhausplatz, da bi posredoval, toda naš kancelar je bil takrat že davno mrtev. Zločin se je zgodil. V tej rešni uri vas pozivam, da nam ostane zvesti v tej zgodovinski uri. Nobena stvar nas ne bo odvrnila od korakov, ki jih smatramo kot edino pravilne in edino mogoče za Avstrijo. Ostali bomo zvesti svojemu mrtvemu kancelarju tudi preko groba. Pozivam vas, da se v tej težki uri strnete še bolj, ohranite red in slovo ter se pokoravate edini zakoniti vladi. Upajmo, da žrtev našega kancelarja ni bila zaman in nas bo privedla v resnično boljšo bodočnost. V ta namen ohranimo zvestobo naši ljubljeni Avstriji.

Ultimat upornikom

Dunaj, 25. julija. n. Ob 17.30 se je minister za javno varnost Fey pojavil na balkonu predsedništva vlade ter je izjavil: »Vse ustaviti!« Nato je v imenu vlade minister Neustädter-Stürmer izjavil upornikom:

»V imenu vlade vam jamčim, da se vam ne bo ničesar pripetilo in da se vam ne dala možnost priti preko meje, ako se vdate. Dajem vam rok 20 minut.«

Heimwehrovci, ki so bili zbrani okoli predsedništva vlade, so spregledali izjavo s pozdravi Feyu in vzdikali upornikom: »Gorje vam, če boste Feyja kaj storili. Obesili vas bomo na prve srebro.«

Ob 17.45, ko je potočel ultimativni rok, določen za predajo narodno-socialističnih upornikov v poslopju predsedništva vlade, se uporniki še niso predali. Zato se je vojaštvo pred poslopjem pričelo pripravljati za napad.

Predaja upornikov

Dunaj, 25. julija. AA. Ministrski svet je sklenil, da podaljša upornikom rok za izpraznitev poslopja predsedništva vlade za pol ure. Obenem je upornikom sporočil, da lahko odpotujejo preko avstrijske meje. Uporniki se niso hoteli okoristiti s to ponudbo ter niso zapustili poslopja, marveč so nadaljevali izvajanje. Zato je vlada sklenila, da nastopi proti njim s plini in je pozvala napadalne oddelke k napadu.

Pariz, 25. julija. AA. Agencija Havas poroča z Dunaja, da se je del upornikov, ki se nahajajo v palači predsedništva vlade, ob 20.30 predal. Pričakuje se predaja ostalih v kratkem.

Usoda kancelarja dr. Dollfussa in ministra Feyja, ki sta še vedno v kancelarjevi palači, je še vedno negotova.

Obsedno stanje

Dunaj, 25. julija. r. Ob 22.15 je razglasil dunajski radio, da je z odlokom vlade uvedeno za vso Avstrijo obsedno stanje. Vsakdo, ki bi se kakorkoli pregrešil zoper javni red in mir, zlasti pa vsi oni, ki bi hujškali, sodelovali ali kako drugače podpirali revolucionarni pokret, kakor tudi vsi oni, ki bi se protivili ukrepom državne oblasti in njihovih organov, bodo takoj postavljeni pred naglo sodišče in obsojeni na smrt. Varnostni direktorji za posamezne dežele so obenem po naročilu vlade izdali odlok, po katerem morajo biti vždena vrata zaprta ob 17. gostilne in drugi javni lokali pa izpraznjeni, ponekod ob 20., ponekod pa ob 21. uri.

(Nadaljevanje na drugi strani)

Uradna avstrijska poročila

Dunaj, 25. julija. AA. Korbiro poroča: Okoli 13. ure je prišlo pred poslopje zveznega kancelarstva kakih 100 do 150 oseb v uniformah žastnikov in policije, nekateri pa tudi v heimwehrovskih uniformah. Četa je takoj zasedla vsa vrata. Kancelar dr. Dollfuss, minister Fey in državni tajnik Karwinsky, ki so se nahajali v poslopju, so padli v roke upornikom. Uradništvo zveznega kancelarstva so uporniki odgnali v neko veliko d'orano in jih zastražili.

Zasilni ministrski svet

Po uradnem poročilu so se danes ob 15. sestali v prostorih ministrstva za državno obrambo na sejo ministrski svet. Na sejo so povabili tudi predsednika dunajske občine Schmidta, upravnika policije Seidla ter pooblaščenega ministra in državnega podtajnika dr. Rintelena. Ministrskemu svetu niso prisostvovali v poslopju državnega kancelarja zaprti državni kancelar dr. Dollfuss, minister Fey in državni tajnik Karwinsky. Seji tudi ni prisostvoval knez Starhemberg. Ministri so bili v telefonski zvezi s predsednikom države, ki se mudi na Vrškem jezeru. Ministrski svet je sklenil ojačiti za en bataljon fete, ki so zbrane pred državnim kancelarstvom. Upornikom v poslopju kancelarstva je dal ministrski svet le še kratek rok, da izpuste v poslopju zaprte ministre.

Dollfussovo pismo

Dunaj, 25. julija. AA. Korbiro poroča: Upravniki policije dr. Seidl je prinesel na

sejo ministrskega sveta pismo dr. Dollfussu, v katerem državni kancelar izjavlja, da pristane na katerekoli naslednika, ki ga imenuje predsednik države, pod edinim pogojem, da se s tem prepreči prelivanje krvi.

Predsednik države je sporočil vladni telefonsko, da najodločneje odklanja pristave na kakršenkoli fait accompli, ustvarjen s nasiljem. Državni predsednik poudarja, da ne bo nikoli priznal nasilno ustvarjenega stanja.

Mobilizacija Heimwehra

Gradec, 25. julija. r. Vodja štajerske Heimwehr je odredil mobilizacijo vseh Heimwehrovcev. Proti večeru je prišlo do velikih demonstracij proti režimu. Heimwehrovci so skušali demonstrante razpršiti, vendar pa so se jim uprli in je prišlo do krvave bitke.

Umorjeni heimwehrovce

Dunaj, 25. julija. AA. Korbiro poroča iz Celovca: Včeraj je član Heimwehra Rinner v Weinsdorfu pri Celovcu dobil poziv, da se mora takoj javiti svojemu poveljstvu v Celovcu. Rinner je takoj odšel v Celovec. Toda kmalu nato so ga našli mrtvega, komaj 20 korakov od hiše. Ugotovili so, da so ga ubili s tremi revolverskimi strelci.

Preden je Rinner stopil v Heimwehr, je pripadal neki drugi organizaciji druge politične smeri. Vse kaže, da je treba v tej okoliščini iskati vzrok, ki so privedli do njegove smrti.

Nemška poročila o revoluciji na Dunaju

Revolucija posledica silnega terorja Dollfusovega režima nad hitlerjevci

Monakovo, 25. julija R. Po dosedanjih uradnih in zasebnih vesteh se daje dogodki današnjega dneva v Avstriji opisati naslednje:

Maloprijetno je se pripeljala pred poslopje »Ravaga« večja skupina uniformiranih ljudi in je zasedla poslopje. Eden izmed udeležencev te skupine je takoj nato oddal brezlično vest, da je vlada dr. Dollfusa odstopila, takoj nato pa je radio prekinil oddajanje.

Skoraj istočasno je vdrla v poslopje zveznega kancelarja večja množica ljudi, ki je zaprla vse vhode, poslopje samo pa obdala s streljanimi. Po zanesljivih vesteh so bili takrat v poslopju kancelar dr. Dollfusa zvezni minister Fey in državni tajnik za varnost dvorni svetnik Karwinsky, ki so jih uporniki obdržali kot ujetnike. Okoli poslopja družbe »Ravaga« se je vnela množica huda bitka, ki se je končala po treh urah s kapitulacijo upornikov, ki so bili skoraj vsi prijeti. Zvezni kancelar in oba ministra pa sta še zmerom v rokah upornikov. O usodi ostalih članov vlade se zaenkrat ne ve nič gotovega. Prav tako kot v mestu, se tudi v raznih predmestjih in po deželi zbirajo vedno večje množice vladi nenaklonjenega prebivalstva.

Da je prišlo do teh dogodkov, je krivo najbrže nezadržano razburjenje zaradi usmrtnice raznih narodnih socialistov po obsodbi izjemnih sodišč in pa dejstvo, da se narodne socialiste s prav srednjeveškimi metodami sili k priznanju in samoottožbi. Razburjenje je prešlo tudi na zvezno armado, ker so sodišča postopala prav tako brezobzirno tudi s njenimi pristaji. Po privatnih vesteh iz drugih mest se mora z vso gotovostjo sklepati, da se ljudski upor proti Dollfusovi vladi širi po vsej državi.

Po bojih pred poslopjem »Ravaga« se je vse zanimanje za dogodke oredotočilo na položaj v poslopju zveznega kancelarja. Avstrijski poročevalski urad je na vprašanje, kaj je s kancelarjem in ostalimi člani vlade, ponovno izjavil, da so kancelar in oba ministra, ki sta bila s njim, še vedno zaprti v poslopju in rokah upornikov. Pred poslopjem so nastopili močni oddelki policije in Heimwehra, ki pa so popolnoma mirni. Zaradi tega sklepajo, da je tudi del zvezne armade že prestopil v tabor upornikov. V ostalem se marsikje opaža, da aktivni člani zvezne armade nočejo več slediti poveljem prejšnje vlade. Ob 17.30 je pravosodni minister, ki je menda edini izmed vseh članov vlade na

svobodi, po radiu sporočil zopetno zasedbo poslopja »Ravaga«, zamočal pa je dogodke pred poslopjem zveznega kancelarja in sploh vse, kar se nanaša na položaj vlade.

Po privatnih vesteh oseb, ki so baje poslušale razgovore iz poslopja zveznega kancelarja, se je izvedelo, da je zvezni kancelar dr. Dollfuss zelo težko ranjen in je podal ostavko. Istočasno so od tamkaj zaprosili za duhovnika, da bi podelil kancelarju zakramente za umirajočega.

Med tem je razpoloženje ljudskih množic zmirom bolj grozeče nasproti Heimwehru in resno se boje, da bo prišlo v mraku in ponoči do spopadov. Vojaški vodja dunajskega Heimwehra je dal vse hiše okoli poslopja zveznega kancelarja zasedati s Heimwehrovci in jih močno založiti z orožjem, tako da so sposobni za obrambo. Na dvorišču poslopja je zbranih in strogo zastraženih okoli 150 uradnikov tega urada. Skupno z dr. Dollfussom in obema članoma vlade pa imajo v poslopju zaprtih še nekaj funkcionarjev Heimwehra, ki so streljali kot posebno brutalni.

Rimski poslanik Rintelen, ki ga je prva brezična vest ob 13. prijavila za novega zveznega kancelarja, je že prišel na Dunaj in takoj odšel v vojno ministrstvo, kjer se je z ministrom za pouk Schuschniggom pogajal o sestavi nove vlade. Trenutno še ni znano, ali je dr. Dollfuss odstopil sam ali s celokupno vlado.

Po vesteh praškega radija se zbirajo v okolici Dunaja velike množice oboroženih kmetov, ki so se priključili upor in nameravajo ob nastopu noči udreti na Dunaj. V gornjestaškem mestu Steyr se je v teku popoldneva oborožilo več sto narodnih socialistov. Trenutno divjajo tamkaj hudi boji.

Nemčija odklanja odgovornost

Berlin, 25. julija. r. V tukajšnjih političnih krogih izjavljajo, da odklanja nemška narodna socialistična stranka vsako odgovornost za dogodke v Avstriji, ker ni s njimi v nobeni zvezi. Vse radijske postaje v Nemčiji oddajajo obširna poročila o dogodkih v Avstriji in slikajo položaj tako, kakor da so hitlerjevci že absolutni gospodarji. Listi objavljajo celostna poročila in izražajo simpatije hitlerjevskim revolucionarjem ter strašno napadajo Dollfusov režim.

Zadnje vesti iz Avstrije

London, 25. julija. r. Reuterjev urad objavlja obširna poročila o dogodkih v Avstriji. Predvsem ugotavlja, da je položaj skrajno resen in da ne gre samo za revolucijo, ki bi bila omejena zgolj na Dunaj, marveč, da se je pokret po objavi dunajskega radija o dozdnevni ostavki vlade z veliko naglico razširil po vsej državi. Vseposvdo so hitlerjevci stopili na plan in na mnogih krajih zasedli vse javne urade in prevzeli državno oblast. Po Koroškem, Solnograškem, Tirolskem ter Nižje-Avstrijskem se vrše velike demonstracije proti Dollfusovemu režimu.

Ustrelitev policijskega direktorja v Inomestu

Do razburljivih dogodkov je prišlo v Inomestu. Tam se je takoj po objavi vesti o ostavki Dollfusove vlade zbrala ogromna množica pristave narodnih socialistov, vdrla na policijsko direkcijo, zajela policijskega direktorja Hinzla ter ga vlekla na deželno vladno, kjer so ga nato spričo vse množice ustrelili.

Vatikan proti Hitlerju

Spor zaradi katoliških organizacij v Nemčiji — Svarilo pruskega prosvetnega ministra pred odporom cerkve

Berlin, 25. julija. d. Čim dalje bolj se kaže, da zavzema Vatikan proti narodno-socialistični vladi nasprotno stališče. Kakor zatrjujejo v poučenih krogih, Vatikan ne namerava ratificirati dogovora glede katoliških organizacij, ki so ga pred tedni sklenili v njegovem imenu trije nemški škofi z nemško vlado. Vzroki se ne navajajo, očitno pa je, da hoče s tem izraziti, da ne pripisuje dogovorom nobene vrednosti, čeprav bi bili ugodni za cerkev.

V odgovoru o katoliških organizacijah je bilo sklenjeno, da smejo katoliška društva prirediti skupne izlete. Zdi se, da Hitlerjeva vlada za borbo ni neprimerna. Pruski prosvetni minister Rust je te dni

spregel novega škofa v Hildesheimu dr. Machensa, da bi ga zapiseval. Na razmeroma nevtralnemu nagovoru škofa je odgovoril z izjavo, ki se more smatrati kot svarilo. Minister je poudaril, da narodno-socialistično državo vodstvo nikakor ne sme sporev z vodstvi krščanskih cerkev o izpolnjevanju krščanskih vzgojnih dolžnosti. Naloge narodno-socialistične države so druge kakor krščanskih cerkev, niso pa z njimi v sovražnem nasprotstvu. Medsebojni boj obeh za dobro istih ljudi in njihovih ljudskih ter cerkvenih interesov odgovornih oblastni bi moglo pripomoči do zmagane samostne sovražniku krščansko-germanske pravosti ter zapadne kulture.

Poljska in Estonska

Estonska vlada proti sistemu večstranskih mednarodnih paktov — Misija poljskega zunanjega ministra v Talinu

Talin, 25. julija. AA. Poljski zunanji minister Beck in estonski zunanji minister Seljamaa sta v svojih razgovorih ugotovila, da želita oba čim tesneje sodelovanje v vseh mednarodnih vprašanjih. Po izjavah uglednih estonskih politikov ob obisku poljskega zunanjega ministra ne želi Estonska opustiti sistema dvostranskih paktov. Glede večstranskih mednarodnih paktov je estonska vlada mnenja, da se ne kaže prenašati in da je sedaj boljše, če se počaka.

Snoč je estonski zunanji minister Seljamaa priredil večerjo na čast poljskemu zunanjemu ministru Becku. Seljamaa je v svoji napitnici poudaril, da so med Poljsko in Estonko vedno obstojali najtesnejši prijateljski odnosi. Obe državi zasleduje

ta izrazito miroljubno politiko, ki je že doslej omogočila mnogo plodnih dogovorov in sporazumov.

V odgovoru je izjavil poljski zunanji minister Beck, da proučujeta Poljska in Estonska skupno pota in sredstva, ki naj na zanesljivejši način zjamčejo mir v tem delu Evrope. Njuna politika temelji na stvarnosti in zato je rodila že mnogo odličnih rezultatov. Takšni politiki, je zaključil Beck, gre zahvala, da danes v tem delu Evrope ni več nikake bojazni zastran vojne.

Čitajte tedensko revijo „ŽIVLJENJE IN SVET“

Pred 20 leti: Vojna!

Zadnji trenutki pred svetovno vojno — Odgovor srbske vlade na avstrijsko noto in odhod iz Beograda — Izredna srbska Narodna skupščina v Nišu

Predsednik vlade Nikola Pašić se je vrnil v Beograd naslednji dan po prejemu avstrijske note. Ob 5. jutraj je bil že v zunanem ministru, kjer so neprestano delali vsi uradniki in uslužbeni. V velike zaboje so se zlagali arhivi ter najvažnejše administrativne in blagajniške spise. Vse se je pripravljalo na odhod v Niš, dasi zavest o vsej usodepolnosti dan poprej sprejete avstrijske note še ni bila popolnoma prodrla. Celo Pašiću je moral načelnik dr. Grujić nekajkrat ponoviti, da se je avstrijski poslanik Giesl točno izrazil, da bo po nalogu svoje vlade zapustil Beograd, če ne bo srbska vlada ugodila prav vsem zahtevam izročene note.

Sestavljanje odgovora

Ves petek 24. in tudi v soboto 25. julija so se ponavljali izrazi največjega začudenja nad vsem, kar je stalo črno na belem v avstrijski noti. Odgovor so sestavljali člani vlade, prvotni tekst pa je napisal po knji Stojan Protić po dogovoru s Pašićem. O tekstu so potem razpravljali ministri na seji in sta zlasti ministra Ljuba Jovanović in pokojni Marko Gjurčić izpostavljala nekaj korektur, vsi ministri pa so soglašali v tem, da je treba odločno odbiti ponizanje Srbije in obvarovati njeno suverenost. Med tem so se vršile tudi priprave za odhod vlade iz Beograda. Besedilo odgovora je dobil načelnik zunanjega ministristva dr. Grujić v soboto 25. julija ob 11. dopoldne. Napisan je bil na dveh polah in pol, spisan ali bil gladko in tudi ne baš čitljivo, kajti mnoge besede so bile prečrtane, popravljene in na nekaterih mestih so bili vrnjeni novi stavki. Skrbeti je bilo treba za prevod v francoščino in definitivne prepise s kopijami. Francoski tekst je bil gotov šele ob 5. popoldne in, ko so ga hoteli prepisati s pisalnim strojem, se je izkazalo, da ni nobenega stroja, ki bi bil več francosčine, in tudi pri pisalnem stroju so bili neki defekti. Poslužiti so se morali ročnega prepisovanja s hektografskim črnilom. Zaradi narlike je tudi v čistiopisu ostalo nekaj napak.

Ko sem malo pred 6. uro stopil v dvorano in izročil kuverto z odgovorom predsedniku Pašiću, je on nekaj časa gledal okrog in vprašal: »Kdo pa bo to odnesel?« — Ker so vsi molčali, je Pašić naposled dejal: »No, pa nesem jaz.« — Dolgo kuverto je dal pod pazduho ter polagoma dostojanstveno stopil na hodnik. Z vrha stopnice sem gledal kako je šel brez vsake naglice ter mislil pri tem, da gre z njim naša usoda, piše dr. Grujić v svojih spominih.

Umik iz Beograda

Dvorski vlak z dolgo kompozicijo je bil ob 6. pripravljen na prvem tiru. Na drugem tiru, ki je bil ločen od dvorskega vlaka samo s peronom, pa je čakal vlak na avstrijsko poslanstvo. Pred dvorskim vlakom je bilo več članov vlade in višjih uradnikov, ki so čakali na prihod prestolonaslednika-regenta in predsednika Pašića. Mnogi drugi pa so bili že v vlaku. Živahno je bilo tudi pred vlakom avstrijskega poslanstva, v katerega so se vkravali konzularni uradniki s svojimi družinami. Vlak poslanstva je že krenil preko mosta, dvorski vlak pa je še vedno čakal, naposled pa se je razširila vest, da bosta regent in predsednik Pašić odpotovala z avtomobilom v Kragujevac, kjer je bil odrejen sedež za vrhovno komando, in da bo od tam Pašić sam nadaljeval pot v Niš. Šele ob 7. je krenil dvorski vlak, ustavljen pa se je spet na topičerski postaji. Dolgo je čakal vlak tudi v Rajli in je tam načelnik zunanjega ministristva dr. Grujić s svojim uradnim srečno našel prostore na nekem vojaškem vlaku, da je lahko nadaljeval pot v Niš, ker se je silno mudilo z ureditvijo ministristva. Uradniki, ki so bili odpotovali že poprej v Niš, ne bi bili mogli uradovati, ker je imel načelnik dr. Grujić pri sebi besednik za šifriranje.

Brzjavna vojna napoved

V Nišu so bile težave in zmede pri iskanju prostorov in urejevanju pisarn. Poslopje okrožnega načelstva na bregu Nisave je bilo določeno za vladne pisarne. Za pisarne zunanjega ministristva pa sta bili na razpolago samo dve sobi in se je predsednik Pašić namestil v koto velike dvorane, ki je bila določena za ministrske seje. Ker sta bili sobi premajhni za vse uradnike, piše dr. Grujić, smo se v službi vrstili in skupina, ki je dežurala v torek 28. julija dopoldne je sprejela brzjavko avstrijskega zunanjega ministra, ki je Srbiji napovedala vojno. Brzjavko je takoj odnesel predsedniku Pašiću njegov tajnik Sabinović. Telegram je bil v francoščini, naslovljen na ministristvo zunanjih zadev v Nišu in glasil se je v prevodu takole: Ker srbska kraljevska vlada ni dala polnojnega odgovora na noto, ki jo ji je izročil avstro-ogrski poslanik v Beogradu 23. julija 1914., je cesarsko-kraljevska vlada prisiljena pobrati se sama za varstvo svojih pravic in interesov in se v to svrhu zateče k sili orožja. Avstro-ogrsko smatra torej, da je od tega trenutka v vojni s Srbijo.

Zaradi nenavadnega načina vojne napovedi po brzjavki, istočasno poslani ministristvu zunanjih zadev v Nišu na vrhovni komandi v Kragujevac, so bili nekaj časa celo dvomi v avtentičnost brzjavke. Dvom pa je bil kmalu razpršen in kmalu je razstrelitev mostu pri Beogradu objavila vsemu svetu začetek gigantske borbe, končane tako, kakor si ni nihče predstavljal v taboru njenih začetnikov.

„Naša stvar je pravična!“

Istega dne se je v Nišu sestala srbska Narodna skupščina k izrednemu zasedanju. Otvoril jo je prestolonaslednik-regent Aleksander s prestolno besedo. Najvažnejši njeni odstavki so bili ti:

— »Gospodje poslanci! Že mesto, kjer smo se sestali, vam jasno priča o nenavadno važnem in težkem trenutku za našo domovino. Narodna skupščina samo pred in med vojno sklicuje svoje seje izven prestolnice. Iz proklamacije, ki sem jo že objavil našemu dragemu narodu, ste videli, da nam je Avstrija napovedala vojno. Iz objavljenih not Avstrije in Srbije ste lahko tudi videli, zakaj nam je napovedana vojna. Lahko ste se tudi prepričali, da je od naše strani za preprečitev vojne storjeno vse, kar sploh dopušča dostojanstvo kraljevine Srbije in srbski ugled. Vsi ukrepi moje vlade, vsi državni akti kraljevine

Srbije kažejo do očitnosti, kako daleč je bila Srbija od tega, da bi kogarkoli vzmirljala in da bi tudi od daleč dajala najmanjši povod za spopad, še manj pa za grožnjo.

Ko smo bili tako daleč od takega zla, se moramo sedaj pred njimi braniti ker nam je bilo zlo vsiljeno s namenom in s silo. Po predlogu vlade sem bil prisiljen odrediti mobilizacijo vse vojske sile. Moja vlada vam bo predložila vse ukrepe, ki so združeni s mobilizacijo vojske in ki so neobhodno potrebni za obrambo domovine. Prepričan sem, gospodje poslanci, da boste te ukrepe sprejeli s obo patriotično srčnostjo,

Volitve v Trbovljah in Hrastnik-Dolu

Nauk občinskih volitev v Trbovljah — Lepo napredovanje JNS v občini Hrastnik-Dol

Ljško, 24. julija.

Volilni boj v teh dveh naših industrijskih centrih je končan, potrebna pa so k tem važnim volitvam še nekatere pojasnila.

Občina Trbovlje šteje 13.046 prebivalcev ter 4350 volilnih upravičencev. Glasovalo je 2387 volilcev, torej 54 odstotkov. Skoro polovica volilcev se je absentirala, vendar ne morda zaradi brezbrzičnosti, temveč je iskati vzrokov drugod. Postavljeni sta bili dve listi: socialistično-klerikalna s nosilcem Klenovskem in delavska iz vrst NSZ s nosilcem Korenom. Finančne težkobe in gospodarske nepravilnosti so sile volilce k skupni gospodarski listi, v kateri naj bi otil zastopani pripadniki raznih političnih struj. Velika nasprotja med socialistimi demokrati in NSZ pa so kolaboracijo onemogočila in so se končno zopet združili klerikalci in socialisti, kakor je to že od nekdaj v navadi v Trbovljah in Hrastniku, kadar je treba udariti po nacionalnem živju. Dočim so za Korenova listo glasovali skoraj izključno rudarji, so nasprotno listo podprli v prvi vrsti pripadniki iz vrst pristavev bivše SLS. Tako je ta lista zbrala 1575 glasov, Korenova pa 812 glasov. Pri volitvah v jeseni 1933 je dobila socialistično-klerikalna lista 1580, lista JNS pa 1374 glasov.

Skoro 60 odstotkov pristavev JNS se je vzdržalo volitev, kar je tem bolj obžalovano, ker sta prešla sedaj občinska uprava in gospodarstvo v roke moč, v katere ne moremo imeti zaupanja. Obžalovati pa moramo ta izid tudi iz razloga, ker se je pokazala v naših vrstah velika nediscipliniranost in so odločevala osebna nasprotstva. Prepričani smo, da bodo te volitve glasbeno memento našim somišljenikom, da bodo v bodoče usmerili vse svoje delovanje enotno in složno k velikemu cilju.

Volitve v občini Hrastnik-Dol, ki šteje 7424 prebivalcev in 2213 volilnih upravičencev, nudijo povsem drugo sliko. Lista JNS z nosilcem Ferdom Rošem je dobila zelo častno število glasov, namreč 712. JNS je s tem dokazala, da je relativno najmočnejša stranka v občini. Zlasti okoliš bivše občine Dol koraka vzdržema po začrtani poti in izkazuje vsako leto večje

s kakršno so se vedno odklinali narodni prvaki v hudih časih države in naroda. Preizkušnja, ki je zadela našo državo, je velika, sovražnik, ki dviga proti nam roko in nam napoveduje vojno, je večji in številčno močnejši, mi pa bomo vendar šli hrbro in junaško naprej. Naša stvar je pravična. Vsi nepristranski faktorji so priznali, da je bila Srbija ustrezljiva in pomirljiva. Kadar brani človek pravično stvar, kadar je krivično napaden v svoji hiši, kadar se brani pred ponizanjem, pred sramoto in nasiljem, tedaj je njegova moč dvakrat večja.

Če vsa znamenja ne varajo, ni v tej nam vsiljeni borbi v vprašanju samo Srbija in samo srbski narodni interesi. Tu se borijo veliki evropski interesi. Srbija ima v tej tekmi interesov svoje določeno mesto, ki ga hoče do kraja varovati in braniti modro, dostojanstveno in odločno. Srbija lahko tudi danes z zadovoljstvom ugotovi, da ji to priznava njena visoki prijatelji!

Število pristavev. Pri sedanjih volitvah smo dosegli že znatno premoč nad klerikalci in socialisti. Ravno tako napreduje tudi hrastniška kotlina, ki je popolnoma industrializirana. Tudi tamkaj se jači nacionalni pokret med delavstvom, ki se vedno bolj obrača od socialistov in klerikalcev. Nedvomno bomo tudi v tej kotlini v doglednem času imeli večino nad združenimi nasprotniki. Relativno smo tako že sedaj najmočnejši. Združena kleriko-socialistična lista je dobila 898 glasov. Če bi se nasprotniki ne bili posluževali podlih demagoških gesel, bi že pri sedanjih volitvah popolnoma podlegli. Lahko pa trdimo, da so si številni klerikalci in socialisti precej enaki. Na prve in druge odpade približno 400 glasov, eni kot drugi pa zaostajajo za našimi za približno 300 glasov. Da nazvile vsej agnostosti naši tamošnji predmisli niso prodri, je krivo tudi predloženo odlašanje in nasenjanje socialističnim intrigam. Do zadnjega tedna so pomajali socialisti skupen nastop in šele zadnji trenutek so pokazali svojo staro taktiko ter se zvezali s klerikalci. Nekateri klerikalci, ki jim je dobro občinsko gospodarstvo pri srcu, so do večera pred volitvami zagotavljali, da se ne bodo udeležili volitev. V soboto popoldne pa je prišel od nekod migljaj, da morajo z vso silo podpreti kleriko-socialistično listo in nato sta pričela boj in agitacija, kakršne se nismo kmalu videli. Z največjim terorjem so grozili volilcem ter jih odvažali, da niso glasovali za nas. Za vse to imamo celo vrsto dokazov. Če prinaša »Slovenec« sedaj z debelo tiskanimi številkami rezultate volitev, potrjuje to, da so imeli punktaš velik interes na tem, da pomorejo nasprotni listi do zmage. Eno pa je kljub zmagi nasprotnikov gotovo. Smelo lahko trdimo, da je socialna demokracija pri nas v nezgodnem razsulu. Kar jo še drži, so nameščenci zadrž in konzumov. To je kader socialistične internacionale, kar pa se še okrog njih zbira, je nerazodno in zaslepljeno. Naši trezni in razodni rudarji pa spoznavajo, da ni iskati rešitve in pomoči v črni ali rdeči internacionali, marveč je njih mesto samo v nacionalni stavovski organizaciji, ki ima svojo hrbenico v močni politični nacionalni stranki, kakor se to pokazalo v zadnjih tednih.

Mednarodni šahovski turnir v Curihu

Tretji Laskerjev poraz

V X. kolu mednarodnega mojstrskega turnirja so se bile najbolj srdite bitke. Niti ena partija ni končala remis, bivši svetovni prvak dr. Lasker pa je doživel že svoj tretji poraz na turnirju.

Kot prva je končala partija Müller-Rosselli. Kot črni: si je Rosselli v damskem gambitu zgradil krepko pozicijo, dobil kmalu premoč in končno gladko zmagal. Bernstein je premagal Jossa, čeprav je stal ta nekaj časa prav dobro, a svoje pozicije ni znal izrabiti.

Flohr je po težki borbi porazil švedskega mojstra Stahlberga, ki je igral damski gambit malo preveč impulzivno. Grob je premagal Gylgija, Bogoljubov Naegelija. Euwe je imel proti Hennebergerju že dobljeno igro, a si je zaradi neke pogreške pozicijo zopet popeljal. Naposled se je razvila končnica stopal s kmetom proti stolpu, ki jo je Euwe po lepi igri vendarle dobil.

Silno napeta je bila Aljehinova borba z Johnerm. Aljehin je igral špansko partijo, prešel kmalu v močan napad in spravl Johnerja v hude stiske. Toda Johner se je tako spretno branil, da je Aljehin le s težavo prodiral in končno zmagal z žrtvovanjem dvojnega kmeta.

Najdalj je trajala francoska partija Lasker-Niemcovič. Razvila se je končnica, v kateri sta imela vsak po enega konja in tri kmete. Borba je trajala celih osem ur. Niemcovič je igral končnico izredno fino in jo je tudi dobil.

Stanje po X. kolu: Flohr 8 in pol, Aljehin in Bogoljubov 8, Euwe 7 in pol, Bernstein 7, Lasker 6 in pol, Stahlberg 6, Niemcovič in Johner 5, Grob in Henneberger 4 in pol, Müller 4, Rosselli 3 in pol, Gylgi 2 in pol, Naegeli 1 in pol, Joss 1 točko.

XI. kolo

V XI. kolu so vsi vodilni favoriti turnirja izvajevali nove lepe zmag.

Aljehin je v nepravilni igri z Gylgijem gladko zmagal. Flohr je v siliski igri porazil Hennebergerja po 36. potezah, Bogoljubov pa Jossa.

Dr. Bernstein je igral zelo slabo indijsko obrambo proti dr. Euweju in partijo tudi izgubil. Stahlberg je v damskem gambitu premagal Groba, Rosselli pa Naegelija.

Niemcovič je stal v borbi z Müllerjem že jako slabo, toda Müller je napravil kaneje več napak in izgubil dva kmeta. Igra je bila prekinjena v boljši poziciji za Niemcoviča. Prekinjena je bila tudi partija Lasker-Johner.

Stanje po XI. kolu: Flohr 9 in pol, Aljehin in Bogoljubov 9, Euwe 8 in pol, Stahlberg in Bernstein 7, Lasker 6 in pol (1) Johner in Niemcovič 5 (1), Henneberger 4 in pol itd.

Naročite — čitajte „LJUBLJANSKI ZVON“

Manifestacijski shod v Brežicah

Jugoslovanska nacionalna stranka, sreski odbor Brežice, priredi v nedeljo, dne 12. avgusta ob 10. dopoldne v Brežicah javen manifestacijski zbor, na katerem bodo govorili sledeči mandatarji stranke: minister trgovine g. Juraj Demetrovič, minister n. r. g. dr. Albert Kramer, minister n. r. g. Ivan Pucelj, narodni poslanci Milorad Marković, Juraj Cenkič, katoliški župnik iz Zlatara Branko Avramović, pravoslavni prota, Stjepan Šitar in domači narodni poslanec Ivan Urek. Zbor bo ob vsakem vremenu. — Sreski odbor JNS, Brežice.

Poplave na Poljskem

Varšava, 25. julija. AA. Visla pada povsod razen v spodnjem toku. Zdi se, da je najkritičnejši moment katastrofalnih povodnij minil. Glavno pozornost posvečajo sedaj zbiranju sredstev za oskrbo neštehtih žrtev katastrofe, ki so ostale brez strehe in brez kruha.

Pomorska konferenca

Tokio, 25. julija. AA. Zastopnik zunanjega ministristva je izjavil, da so se Velika Britanija, Zedinjene države in Japonija sporazumele, da na pomorski konferenci l. 1935. ne bodo razpravljale o nekaterih političnih vprašanjih, zlasti ne o političnih vprašanjih, ki so v zvezi z Daljnim vzhodom, ker so trdno prepričane, da bi moglo to konferenco onemogočiti.

Aretirani družici Dillingerja

Chicago, 25. julija. AA. Obe ženski, ki sta bili v spremljstvu gangstra Dillingerja, ko so ga ubili, je policija aretirala.

Tekme za Davisov pokal

Amerika : Avstralijska 3:2. Wimbledon, 25. julija. AA. V medpasnem finalu letošnjega tekmovalstva za Davisov pokal je Amerika porazila Avstralijsko 3:2, dasi je Avstralijska po prvih dveh singlih vodila že 2:0. Po tej zmagi bo nastopila Amerika v soboto, ponedeljek in torek proti lanskemu zmagovalcu Angliji v končnem finalu. Zmagovalce bo prejel za leto dni Davisov pokal. Pregled rezultatov med Avstralijsko in Ameriko: Crawford (A) proti Shields (USA) 6:1, 6:2, 12:10; McGrath (A) proti Wood (USA) 7:5, 6:4, 1:6, 9:7; Lott-Stoeffen (USA) proti Crawford-Quist (A) 6:4, 6:4, 2:6, 6:4; Wood (USA) proti Crawford (A) 6:3, 9:7, 4:6, 4:6, 6:2; Shields (USA) proti McGrath 6:4, 6:2, 6:4.

Vremenska napoved

Novosedska vremenska napoved. Oblačno v severnem in severozapadnem delu države, drugod vedro. Deževalo bo v severnem delu države, drugod najbrže lokalne nevihte.